ФГБОУ ВО «БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ»

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Утверждено:
на заседании кафедры татарской филологии и культуры протокол № 10 от «24» июня 2020 г.
Зав. кафедрой / Шайхулов А.Г.

Согласовано:
Председатель УМК факультета /института
/ Григорьева Т.В.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА ДИСЦИПЛИНЫ (МОДУЛЯ)

дисциплина **Введение в языкознание**

обязательная часть

программа бакалавриата

Направление подготовки (специальность)

44.03.05 – Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)

Направленность (профиль) подготовки: татарский язык и литература

Направленность (профиль) подготовки: русский язык

Квалификация

Бакалавр

Разработчик (составитель)
доцент, к.ф.н.

____________________/ Зарипова И.Ф.

Для приема: 2020 г.

Уфа - 2020 г.

Составитель: __ доц., к.ф.н. Зарипова И.Ф.

Рабочая программа дисциплины утверждена на заседании кафедры татарской филологии и культуры: протокол № 10 от «24 » июня 2020 г.

Заведующий кафедрой / Шайхулов А.Г. /

Список документов и материалов

1. Перечень планируемых результатов обучения по дисциплине, соотнесенных с планируемыми результатами освоения образовательной программы	
2. Цель и место дисциплины в структуре образовательной программы	
3. Содержание рабочей программы (объем дисциплины, типы и виды учебных занятий, учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы обучающихся)	
4. Фонд оценочных средств по дисциплине	
4.1. Перечень компетенций с указанием этапов их формирования в процессе освоения образовательной программы. Описание показателей и критериев оценивания компетенций на различных этапах их формирования, описание шкал оценивания	
4.2. Типовые контрольные задания или иные материалы, необходимые для оценки знаний, умений, навыков и опыта деятельности, характеризующих этапы формирования компетенций в процессе освоения образовательной программы. Методические материалы, определяющие процедуры оценивания знаний, умений, навыков и опыта деятельности, характеризующих этапы формирования компетенций	
5. Учебно-методическое и информационное обеспечение дисциплины	
5.1. Перечень основной и дополнительной учебной литературы, необходимой для освоения дисциплины	
5.2. Перечень ресурсов информационно-телекоммуникационной сети «Интернет» и программного обеспечения, необходимых для освоения дисциплины	
6. Материально-техническая база, необходимая для осуществления образовательного процесса по дисциплине	

1. Перечень планируемых результатов обучения по дисциплине, соотнесенных с установленными в образовательной программе индикаторами достижения компетенций

По итогам освоения дисциплины обучающийся должен достичь следующих результатов обучения:

Категория (группа) компетенций[1] (при наличии ОПК)	Формируемая компетенция (с указанием кода)	Код и наименование индикатора достижения компетенции	Результаты обучения по дисциплине
Коммуникация	*УК-4. Способен осуществлять деловую коммуникацию в устной и письменной формах на государственном языке Российской Федерации и иностранном(ых) языке(ах)*	*УК 4.1. Знать основные современные приемы и средства устной и письменной коммуникации на государственном языке Российской Федерации (русском) и иностранном(ых) языке(ах), используемые в профессиональном взаимодействии*	*Знает: основные современные приемы и средства устной и письменной коммуникации на государственном языке Российской Федерации (русском) и иностранном(ых) языке(ах), используемые в профессиональном взаимодействии*
		УК 4.2. Уметь воспринимать, анализировать и критически оценивать устную и письменную деловую информацию на русском и иностранном(ых) языке(ах);создавать на русском и иностранном(ых) языке(ах) письменные и устные тексты научного и официально-делового стилей речи	*Умеет воспринимать, анализировать и критически оценивать устную и письменную деловую информацию на русском и иностранном(ых) языке(ах);создавать на русском и иностранном(ых) языке(ах) письменные и устные тексты научного и официально-делового стилей речи*
		УК4.3.Владеть системой норм русского литературного и иностранного(ых) языка(ов); навыками использованияязыковых средств для достижения профессиональных целей, в том числе ведения деловой переписки	*Владеет: системой норм русского литературного и иностранного(ых) языка(ов); навыками использованияязыковых средств для достижения профессиональных целей, в том числе ведения деловой переписки*

[1] Указывается только для УК и ОПК (при наличии).

2. Цель и место дисциплины в структуре образовательной программы

Дисциплина «*Введение в языкознание*» относится к *обязательной* части.
Дисциплина изучается на 1 курсе в 1 семестре.

Цели изучения дисциплины: подготовить студентов к дальнейшему изучению дисциплин лингвистического цикла: сформировать у студентов целостное представление о языке как важнейшем средстве человеческого общения, показав единство различных сторон языковой жизни; познакомить студентов с лингвистической терминологией; сообщить им наиболее важные теоретические положения науки о языке; дать сведения об основных методах и приемах лингвистического исследования.

Для освоения дисциплины необходимы компетенции, сформированные в рамках изучения следующих дисциплин: «Практический курс татарского языка», «Практический курс русского языка», «Современный татарский язык», «Современный русский язык».

3. Содержание рабочей программы (объем дисциплины, типы и виды учебных занятий, учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы обучающихся)

Содержание рабочей программы представлено в Приложении № 1.

4. Фонд оценочных средств по дисциплине

4.1. Перечень компетенций и индикаторов достижения компетенций с указанием соотнесенных с ними запланированных результатов обучения по дисциплине. Описание критериев и шкал оценивания результатов обучения по дисциплине.

Код и формулировка компетенции *УК-4. Способен осуществлять деловую коммуникацию в устной и письменной формах на государственном языке Российской Федерации и иностранном(ых) языке(ах)*

Код и наименование индикатора достижения компетенции	**Результаты обучения по дисциплине**	Критерии оценивания результатов обучения			
		2 («Не удовлетворительно»)	3 («Удовлетворительно»)	4 («Хорошо»)	5 («Отлично»)
УК-4.1	*Знать: основные современные приемы и средства устной и письменной коммуникации на государственном языке Российской Федерации (русском) и иностранном(ых) языке(ах), используемые в профессиональном взаимодействии*	*Частичное знание основных современных приемов и средств устной и письменной коммуникации на государственном языке Российской Федерации (русском) и иностранном(ых)*	*Неполное знание основных современных приемов и средств устной и письменной коммуникации на государственном языке Российской Федерации (русском) и иностранном(ых) языке(ах), используемые в профессиональном взаимодействии*	*Сформированное, но содержащее отдельные пробелы знание основных современных приемов и средств устной и письменной коммуникации на государственном языке Российской Федерации (русском) и иностранном(ых) языке(ах), используемые в профессиональном взаимодействии*	*Сформированное систематическое знание основных современных приемов и средств устной и письменной коммуникации на государственном языке Российской Федерации (русском) и иностранном(ых) языке(ах), используемые в профессиональном взаимодействии*

		языке(ах), используемые в профессиональном взаимодействии			
<u>УК-4.2</u>	*Уметь: воспринимать, анализировать и критически оценивать устную и письменную деловую информацию на русском и иностранном(ых) языке(ах);создавать на русском и иностранном(ых) языке(ах) письменные и устные тексты научного и официально-делового стилей речи*	*Частично освоенное умение воспринимать, анализировать и критически оценивать устную и письменную деловую информацию на русском и иностранном(ых) языке(ах);создавать на русском и иностранном(ых) языке(ах) письменные и устные тексты научного и официально-делового стилей речи*	*В целом успешно, но не системное умение воспринимать, анализировать и критически оценивать устную и письменную деловую информацию на русском и иностранном(ых) языке(ах);создавать на русском и иностранном(ых) языке(ах) письменные и устные тексты научного и официально-делового стилей речи*	*В целом успешное, но содержащее отдельные пробелы умение воспринимать, анализировать и критически оценивать устную и письменную деловую информацию на русском и иностранном(ых) языке(ах);создавать на русском и иностранном(ых) языке(ах) письменные и устные тексты научного и официально-делового стилей речи*	*Сформированное умение воспринимать, анализировать и критически оценивать устную и письменную деловую информацию на русском и иностранном(ых) языке(ах);создавать на русском и иностранном(ых) языке(ах) письменные и устные тексты научного и официально-делового стилей речи*
<u>УК-4.3</u>	*Владеть: системой норм русского литературного и иностранного(ых) языка(ов); навыками использованияязыковых средств для достижения профессиональных целей, в том числе ведения деловой переписки*	*Фрагментарное владение системой норм русского литературного и иностранного(ых) языка(ов); навыками использованияязыковых средств для достижения профессиональных целей, в том числе*	*В целом успешное, но не системное владение системой норм русского литературного и иностранного(ых) языка(ов); навыками использованияязыковых средств для достижения профессиональных целей, в том числе ведения деловой переписки*	*В целом успешное, но содержащее отдельные пробелы владение системой норм русского литературного и иностранного(ых) языка(ов); навыками использованияязыковых средств для достижения профессиональных целей, в том числе ведения деловой переписки*	*Успешное и систематическое применение навыков владения системой норм русского литературного и иностранного(ых) языка(ов); навыками использованияязыковых средств для достижения профессиональных целей, в том числе ведения деловой переписки*

		ведения деловой переписки			

Критериями оценивания являются баллы, которые выставляются преподавателем за виды деятельности (оценочные средства) по итогам изучения модулей, перечисленных в рейтинг-плане дисциплины (для экзамена: текущий контроль – максимум 40 баллов; рубежный контроль – максимум 30 баллов, поощрительные баллы – максимум 10).

Шкалы оценивания для экзамена:
от 45 до 59 баллов – «удовлетворительно»;
от 60 до 79 баллов – «хорошо»;
от 80 баллов – «отлично».

4.2. Типовые контрольные задания или иные материалы, необходимые для оценивания результатов обучения по дисциплине, соотнесенных с установленными в образовательной программе индикаторами достижения компетенций. Методические материалы, определяющие процедуры оценивания результатов обучения по дисциплине.

Код и наименование индикатора достижения компетенции	**Результаты обучения по дисциплине**	**Оценочные средства**
УК-4.1	*Знать: основные современные приемы и средства устной и письменной коммуникации на государственном языке Российской Федерации (русском) и иностранном(ых) языке(ах), используемые в профессиональном взаимодействии*	*Письменные ответы на вопросы Тестовый контроль № 1*
УК-4.2	*Уметь: воспринимать, анализировать и критически оценивать устную и письменную деловую информацию на русском и иностранном(ых) языке(ах);создавать на русском и иностранном(ых) языке(ах) письменные и устные тексты научного и официально-делового стилей речи*	*Терминологическая работа № 1, письменная контрольная работа № 1 Терминологическая работа № 2 Тестовый контроль № 2*
УК-4.3	*Владеть: системой норм русского литературного и иностранного(ых) языка(ов); навыками использования языковых средств для достижения профессиональных целей, в том числе ведения деловой переписки*	*Индивидуальный опрос Реферат, письменная контрольная работа № 2*

4.3.Рейтинг-план дисциплины

Рейтинг–план дисциплины

Введение в языкознание

(название дисциплины согласно рабочему учебному плану)

направление / специальность 44.03.05 Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)

курс 1 семестр 1-ый

Виды учебной деятельности студентов	Балл за конкретное задание	Число заданий за семестр	Баллы	
			Минимальный	Максимальный
Модуль 1. Языкознание как наука. Общественная природа языка и законы развития языков. Язык как система.				
Текущий контроль	**20**	**1**	**0**	**20**
1. Письменные ответы на вопросы	6	1	0	6
2. Тестовый контроль № 1	6	1	0	6
3. Терминологическая работа № 1	8	1	0	8
Рубежный контроль	**15**	**1**	**0**	**15**
1. Письменная контрольная работа № 1	15	1	0	15
Модуль 2. Основные разделы лингвистики. Классификация языков мира. История письма. Методы изучения языка (методы языкознания).				
Текущий контроль	**20**	**1**	**0**	**20**
1. Индивидуальный опрос	2	1	0	2
2. Тестовый контроль № 2	6	1	0	6
3. Терминологическая работа № 2	8	1	0	8
1. Реферат	4	1	0	4
Рубежный контроль	**15**	**1**	**0**	**15**
1. Письменная контрольная работа № 2	15	1	0	15
Поощрительные баллы			**0**	**10**
1. Студенческая олимпиада			0	**3**
2. Публикация статей			0	**3**
3. Выступление на конференции			**0**	**4**
Посещаемость (баллы вычитаются из общей суммы набранных баллов)				
1. Посещение лекционных занятий			**0**	**–6**
2. Посещение практических (семинарских, лабораторных занятий)			**0**	**–10**
Итоговый контроль				
1. Экзамен			0	30

Экзаменационные билеты

Структура экзаменационного билета:
Экзаменационный билет состоит из 2 теоретических вопросов.

Примерные вопросы для экзамена

1. «Тел белеменә кереш» курсының өйрәнү объекты, аның бурычлары.
2. Аваз һәм хәреф. Транскрипция һәм аның төрләре.
3. Аваздаш сүзләр (омонимнар).
4. Авазларның комбинатор үзгәрешләре.
5. Авазларның позицион үзгәрешләре.
6. Авазларның чиратлашуы.
7. Басым турында төшенчә. Аның төрләре.
8. Гомумхалык теле һәм диалектлар.
9. Грамматик категорияләр.
10. Грамматик мәгънә һәм грамматик форма. Грамматик мәгънәне белдерүче грамматик чаралар.
11. Грамматика фәненең предметы. Аның тармаклары.
12. Дифтонглар. Аларның төрләре.
13. Иҗтимагый күренеш буларак тел.
14. Интонация. Аның элементлары.
15. Капма-каршы мәгънәле сүзләр (антонимнар). Оксюморон турында төшенчә.
16. Килеп чыгышы ягыннан телнең сүзлек составы. Алынмалар. Интернациональ лексика.
17. Җөмлә. Кисәкләргә бүленеше. Җөмләләрне төркемләү принциплары.
18. Лексикография турында төшенчә.
19. Лексикология фәненең предметы. Аның төп бурычлары, бүлекләре.
20. Мәгънәдәш сүзләр (синонимнар). Синонимик рәт, оя. Доминанта.
21. Морфема турында төшенчә. Тамыр һәм аффикслар.
22. Неологизмнар.
23. Сөйләм авазларын өйрәнүдә 3 аспект.
24. Сөйләм авазларын төркемләү. Сузык һәм тартык авазлар.
25. Сөйләмнең фонетик кисәкләргә бүленеше. Иҗек, аның типлары.
26. Сүз төзелеше һәм ясалышы.
27. Сүз төркемнәре. Аларны төркемләү принциплары. Мөстәкыйль мәгънәле сүзләр, ярдәмлекләр.
28. Сүз турында төшенчә. Сүз һәм предмет. Сүз һәм төшенчә. Сүзнеңһ туры һәм күчерелмә мәгънәләре.
29. Сүзнең лексик мәгънәсе һәм аның типлары.
30. Һөнәрчелек лексикасы.
31. Жаргон һәм арго сүзләр.
32. Сүзләр бәйләнеше.
33. Система буларак тел.
34. Тел турындагы фән буларак тел гыйлеме. Аның тармаклары. Башка фәннәр белән бәйләнеше.
35. Сүзләрне калькалаштыру.
36. Сүзнең күпмәгънәлелеге (полисимия).
37. Сүзтезмәләр.
38. Тарихи һәм архаик сүзләр.
39. Тел төзелеше (структура).
40. Тел һәм фикерләү. Телнең төп функцияләре.
41. Телләрнең генеалогик классификациясе.

42. Телләрнең морфологик классификациясе.
43. Телне өйрәнү методлары.
44. Телнең килеп чыгышы турында теорияләр.
45. Терминнар.
46. Фонетика бүлеге. Аның өйрәнү объекты.
47. Фонема турында төшенчә.
48. Фразеология турында төшенчә. Фразеологизмнарны төркемләү.
49. Язуның тарихы. Аның төп этаплары.

Образец экзаменационного билета

БАШКОРТ ДӘҮЛӘТ УНИВЕРСИТЕТЫ
ФИЛОЛОГИЯ ФАКУЛЬТЕТЫ
ТАТАР ФИЛОЛОГИЯСЕ ҺӘМ МӘДӘНИЯТЕ КАФЕДРАСЫ
ТЕЛ БЕЛЕМЕНӘ КЕРЕШ

Билет № 2

1. Тел һәм фикерләү. Телнең төп функцияләре.
2. Фонема турында төшенчә.

Перевод оценки из 100-балльной в четырехбалльную производится следующим образом:
- отлично – от 80 до 110 баллов (включая 10 поощрительных баллов);
- хорошо – от 60 до 79 баллов;
- удовлетворительно – от 45 до 59 баллов;
- неудовлетворительно – менее 45 баллов.

Критерии оценки (в баллах):

- ***25-30 баллов*** *выставляется студенту, если студент дал полные, развернутые ответы на все теоретические вопросы билета, продемонстрировал знание функциональных возможностей, терминологии, основных элементов, умение применять теоретические знания при выполнении практических заданий. Студент без затруднений ответил на все дополнительные вопросы. Практическая часть работы выполнена полностью без неточностей и ошибок;*
- ***17-24 баллов*** *выставляется студенту, если студент раскрыл в основном теоретические вопросы, однако допущены неточности в определении основных понятий. При ответе на дополнительные вопросы допущены небольшие неточности. При выполнении практической части работы допущены несущественные ошибки;*
- ***10-16*** *баллов выставляется студенту, если при ответе на теоретические вопросы студентом допущено несколько существенных ошибок в толковании основных понятий. Логика и полнота ответа страдают заметными изъянами. Заметны пробелы в знании основных методов. Теоретические вопросы в целом изложены достаточно, но с пропусками материала. Имеются принципиальные ошибки в логике построения ответа на вопрос. Студент не сделал практическое задание или при выполнении допущены грубые ошибки;*
- ***1-10 баллов*** *выставляется студенту, если ответ на теоретические вопросы свидетельствует о непонимании и крайне неполном знании основных понятий и методов. Обнаруживается отсутствие навыков применения теоретических знаний при выполнении практических заданий. Студент не смог ответить ни на один дополнительный вопрос.*

ПРИМЕРНАЯ ТЕМАТИКА РЕФЕРАТОВ

1. *Языкознание как наука о языке и его связь с другими науками.*
2. *Природа, сущность, структура и функции языка.*
3. *Язык как общественное явление. Язык и речь. Язык и мышление. Происхождение языка.*
4. *Акустический, артикуляционный и функциональный аспекты звуков речи.*
5. *Звук и фонема.*
6. *Фонетическое членение речевого потока. Ударение и интонация.*
7. *Взаимодействие звуков в речевом потоке.*
8. *Слово как центральная единица языка. Лексическое значение и его типы.*
9. *Лексико-семантические группировки слов.*
10. *Хронологическое, стилистическое расслоение словарного состава языка.*
11. *Ономастика.*
12. *Этимология.*
13. *Основные типы лингвистических словарей.*
14. *Морфемика и словообразование.*
15. *Морфема как единица языка. Классификация морфем.*
16. *Словообразование и его основные единицы.*
17. *Грамматическая категория, грамматическое значение и грамматическая форма.*
18. *Основные способы выражения грамматических значений.*
19. *Части речи и члены предложения.*
20. *Словосочетание и предложение.*
21. *Основные этапы развития письма. Алфавиты, графика и орфография.*
22. *Классификация языков. Генеалогическая и типологическая классификации языков.*
23. *Методы изучения языка (методы языкознания). Понятие метода. Характеристика лингвистическим методам. Методики изучения языка.*

Описание методики оценивания:

Рефераты должны быть выполнены методически грамотно и оформлены согласно ГОСТу.

Критерии оценки (в баллах):

- *4 балла выставляется студенту, если тема раскрыта полностью и если не допущены ошибки;*
- *3 балла выставляется студенту, если тема раскрыта, но есть некоторые ошибки;*
- *2 балла выставляется студенту, если тема раскрыта не до конца и в работе допущены ошибки.*
- *1 балл выставляется студенту, если тема не раскрыта.*

Задания для письменных ответов на вопросы

1. Телнең иҗтимагый характерын аңлатып бирегез.
2. Тел һәм фикерләү арасында нинди бәйләнеш бар?
3. Телнең төп функциясе буларак коммуникатив функциягә аңлатма бирегез. Телнең тагын нинди функцияләрен күрсәтергә мөмкин?
4. Телнең килеп чыгуын аңлатучы нинди теорияләрне беләсез?
5. Җәмгыять әгъзасы буларак кешенең хайваннардан нинди аермалары бар?
6. Тел гыйлеме фәненең өйрәнү объекты нәрсәдән гыйбарәт?
7. Тел һәм сөйләмгә характеристика бирегез.
8. Тел гыйлеменең тармакларын санап чыгыгыз һәм һәрберсенең өйрәнү объектын әйтегез.
9. Әдәби тел, диалект, гомумхалык сөйләм теле, жаргон төшенчәләрен аңлатып бирегез.

10. Телне система буларак аңлатып бирегез.
11. Тел гыйлеме һәм башка фәннәр арасындагы бәйләнешләрне күрсәтегез.

Критерии оценки (в баллах):
- *6 баллов выставляется студенту, если все задания выполнены правильно;*
- *4 балла выставляется студенту, если допущены 4 ошибки;*
- *2 балла выставляется студенту, если допущены 7 ошибок.*

Задания для тестового контроля № 1

1. Фонетиканың өйрәнү объекты булып
    а) авазлар
    б) хәрефләр
    в) сүзләр
    г) җөмләләр тора.
2. Фонетиканың кайсы максаты дөрес түгел?
    а) хосусый
    б) гомуми
    в) тарихи
    г) практик
3. Сөйләм авазларын өйрәнүдәге аспектларның кайсы дәрес түгел?
    а) синтаксик
    б) акустик
    в) биологик
    г) функциональ
4. Кайсы текст татарча язылган дип уйлыйсыз?
    а) С’ТТС’ТС’Т ТС’ТТС’ С’ТС’
    СТТСТСТ ТС’ТС’ ТСТСТ
    б) ТС’ ТТТТ’СТСТСТ’ ТС ТСТТ’С
5. Сузык һәм тартык авазларны аеручы билгеләрнең кайсы дөрес түгел?
    а) акустик
    б) социаль
    в) артикуляцион
6. Ясалыш ысулы буенча тартыклар
    а) йомык
    б) өрелмәле
    в) калтыраулы
    г) ачык була. Кайсы фикер дөрес түгел?
7. Телнең горизонталь хәрәкәте буенча сузыклар
    а) алгы рәт
    б) арткы рәт
    в) түбән рәт
    г) урта рәт сузыкларына бүленәләр. Кайсы җавап дөрес түгел?
8. Телнең вертикаль хәрәкәте буенча сузыклар
    а) алгы күтәрелеш
    б) югары күтәрелеш
    в) түбән күтәрелеш
    г) урта күтәрелеш сузыкларына бүленәләр. Кайсы җавап дөрес түгел?
9. Сузыкларны төркемләгәндә нинди билгеләргә таяналар?
    а) артикуляцион, акустик
    б) артикуляцион
    в) акустик

г) өстәмә артикуляция

10. Арткы рәт сузыклары ясалганда

а) тел алга килә, тел очы аскы тешләргә тия, тел аркасының урта өлеше каты аңкауга күтәрелә

б) тел бөтен массасы белән артка китә, тел аркасының арткы өлеше аңкауга күтәрелә, тел очы төшеп тора һәм аскы тешләрдән бераз китеп тора

в) тел бераз артка китә, тел очы да бераз күтәрелә

11. Тартыкларны төркемләгәндә нинди билгегә таянмыйлар?

а) тон һәм шау катнашу дәрәҗәсе

б) киртәнең ясалу урыны һәм ысулы

в) резонаторга мөнәсәбәт

г) телнең горизонталь хәрәкәте

12. Телдә сузыклар системасы

а) артикуляция

б) вокализм

в) консонантизм

г) вульгаризм

13. Тел очы өске тешләргә я альвеолаларга тиеп торганда ясала торган авазлар: [ч], [л], [t],[d] (инглиз)

а) апикаль

б) дорсаль

в) какуминаль

г) фарингаль

14. Алдагы басымсыз сүзнең үзеннән соң килгән басымлы сүз белән бергә әйтелүе

а) энклиза

б) проклиза

в) протеза

г) эпентеза дип атала.

15. Сөйләмдәге бер сүзнең башкаларыннан аерылып торуы

а) логик басым

б) синтагма басымы

в) фраза басымы

г) сүз басымы була.

16. Авазларның позицион үзгәрешләренә

а) энклиза

б) эпитеза

в) эпентеза

г) редукция күренешләре керә. Нинди җавап дөрес түгел?

17. Сузык һәм тартыклар артикуляциясенең бер-берсенә җайлашуы

а) ассимиляция

б) диссимиляция

в) аккомадация

г) метатеза дип атала.

18. Комбинатор үзгәрешләрнең ике охшаш булмаган аваздан бер төрле яки якын артикуляцияле охшаш авазлар формалашу күренеше

а) ассимиляция

б) диссимиляция

в) аккомадация

г) метатеза дип атала.

19. Артикуляциясе ягыннан охшаш яки якын булган ике аваздан төрле авазлар барлыкка килү

а) ассимиляция

б) диссимиляция

в) аккомадация
г) метатеза дип атала.

20. Сүздәге авазларның урыннары алышыну
а) субституция
б) метатеза
в) аккомадация
г) диэреза дип атала.

21. Чит авазны кабул иткәндә, аны туган телдәге аваз белән алыштыру
а) субституция
б) метатеза
в) аккомадация
г) диэреза дип атала.

22. Телнең морфемаларын, сүзләрен һәм сүз формаларын аера торган һәм сөйләм агышында үзенең дифференциаль билгеләренең тәңгәллеген җуймаслык дәрәҗәдә үзгәрә торган иң кечкенә аваз берәмлеге
а) аваз
б) фонема
в) иҗек
г) формант дип атала.

23. Фонема теориясенә нигез салучы күренекле рус галиме И.А.Бодуэн де Кутенэ кайсы лингвистик мәктәп вәкиле була?
а) Мәскәү лингвистика мәктәбе
б) Казан лингвистик мәктәбе
в) Петербург лингвистика мәктәбе
г) Прага лингвистика мәктәбе

24. Орфографиянең принциплары:
а) фонетик
б) морфологик
в) тарихи-традицион
г) синтаксик. Нинди җавап дөрес түгел?

25. Тел гыйлемендә аваз составының үсешен һәм аның сәбәпләрен аңлаткан теорияләргә кайсы теория карамый?
а) субстрат теориясе
б) буыннар теориясе
в) кинетик теория
г) фонематик тигезлек саклау теориясе.

Задания для тестового контроля № 2

1. Сүзнең мәгънәгә ия булган иң кечкенә кисәге
а) иҗек
б) аваз
в) морфема
г) фонема

2. Кушымчаларның, тамырны җимереп кереп, аны таркатып, грамматик мәгънә үзгәртә торганнары
а) инфикс
б) конфикс
в) интерфикс
г) трансфикс

3. Тамырны чолгап ала торган аффикслар

а) инфикс
б) конфикс
в) интерфикс
г) трансфикс

4. Тамырга кушымчаларның бер-бер артлы ябышып килүләре
а) агглютинация
б) флексия
в) изоляция
г) инкорпорация

5. Тамырның (нигезнең), тулысынча яисә өлешчә кабатланып, грамматик мәгънә белдерүе
а) супплетивизм
б) аффиксация
в) эчке флексия
г) редупликация

6. *Тынычлык өчен көрәшү, матур җыр, шәп йөрү, идти в лес, красный платок* мисалларында нинди бәйләнеш күзәтелә?
а) ияртүле
б) тезүле

7. *Пыр туздыру, күз карасы кебек, остаться с носом, лить крокодиловы слезы* сүзтезмәләре
а) синтаксик
б) тотрыклы

8. *Көн салкын* мисалы
а) җөмлә
б) ирекле сүзтезмә
в) тезмә сүз
г) тотрыклы сүзтезмә

9. *Кешегә ягымлы, уртасыннан сынык, кояш кебек нурлы* сүзтезмәләрендә ияртүче сүзләр нинди сүз төркеменнән
а) исем
б) фигыль
в) сыйфат
г) рәвеш

10. Сүзнең башка сүзләргә мөнәсәбәтен белдерә торган морфема төре
а) реляцион
б) деривацион
в) төп

11. *Сяпала Калуша по напушке и увазила бутявку* фразасында
а) грамматик мәгънә юк
б) лексик мәгънә юк
в) грамматик форма юк

12. Хороший-лучше, ул-аңа, человек-люди, ребенок-дети мисалларында төрле тамырдан булган сүзләрнең, бер сүз парадигмасында торып, төрле грамматик мәгънә белдерүе
а) супплетивизм
б) аффиксация
в) эчке флексия
г) редупликация дип атала.

13. Җөмләнең актуаль кисәкләре
а) баш кисәкләр һәм иярчен кисәкләр
б) диктум һәм модус
в) тема һәм рема
г) субъект һәм предикат була.

14. Бирелгән мисалларның кайсы сүзтезмә

а) *абый аркасында*
б) *арка үзәге*
в*) абый белән мин*
г) *мин-үзәктә*
15. Кайсы сүзтезмәләрдә ияручe сүз дөрес күрсәтелгән?
а) *җәйге* көн
б) күңел *күрке*
в) хат *язу*
г) сулдан *икенче*
16. *Агач яфраклары сап-сары* мисалында астына сызылган кисәк
а) аергыч
б) хәл
в) хәбәр
г) ия
17. *Җырлый халкың, дәверләрне кичеп,*
Үз моңында, туган телендә мисалында астына сызылган сүз
а) исем
б) сыйфат
в) рәвеш
г) алмашлык
18. *Кәк-күк, һау-һау, кар-кар* сүзләре
а) ымлыклар
б) аваз ияртемнәре
в) кисәкчәләр
г) бәйлекләр
19. *Эшләште* фигыленең юнәлешен дөрес билгеләгез
а) төп юнәлеш
б) йөкләтү юнәлеше
в) уртаклык юнәлеше
г) кайтым юнәлеше
20. Астына сызылган фигыльнең төркемчәсен билгеләгез: *Сиңа әнә теге Ташкичүдән килгән кунак кызыошыймы? (М.Мәһдиев)*
а) үткән заман хикәя фигыль
б) хәл фигыль
в) үткән заман сыйфат фигыль
г) бу сүз фигыль түгел – сыйфат
21. *Кояш кебек балку* сүзтезмәсенең төзелешен билгеләгез.
а) гади
б) катлаулы
22. *Бабасы сүзләренең мәгънәсен оныгы аңламый иде әле (Р.Хафизов).* Астына сызылган исемнең килешен билгеләгез.
а) юнәлеш килеше
б) баш килеш
в) төшем килеше
г) чыгыш килеше
23. *Яттан сөйләү* сүзтезмәсенең мәгънәви бәйләнешен билгеләгез.
а) урын мөнәсәбәте
б) объект мөнәсәбәте
в) рәвеш мөнәсәбәте
г) вакыт мөнәсәбәте
24. Сүз җөмләдә
а) бер баш кисәк кенә була

б) икече сүз өстәп булмый

в) берничә сүз була

25. Модаль кисәкләр

а) җөмлә кисәге итеп карала

б) җөмлә кисәге итеп каралмый

Критерии оценки (в баллах):

- *6 баллов выставляется студенту, если все задания выполнены правильно;*
- *4 балла выставляется студенту, если допущены 8 ошибок;*
- *2 балла выставляется студенту, если допущены 17 ошибок;*

Задания для письменной контрольной работы № 1

1 Вариант

1. Сүзгә билгеләмә бирегез.
2. Сүзнең лексик мәгънәсе нәрсә ул?
3. Сүз һәм төшенчә, атама арасында нинди мөнәсәбәт бар?
4. Сүзнең гомумиләштерүче роле турында сөйләгез.
5. Сүзнең эчке формасын ничек аңлыйсыз?
6. Этимология нәрсә ул?
7. Деэтимологизация күренешен ничек аңлыйсыз?
8. Ялган (халык) этимология күренешләренә мисал китереп, аның сәбәпләрен аңлатып бирегез.
9. Фәнни этимологиянең төп принципларын санап чыгыгыз.
10. Лексикологиянең нинди тармаклары бар?

2 Вариант

1. Лексик мәгънәләрнең төрләрен әйтегез.
2. Сүзнең мәгънәсе тараю һәм киңәю күренешләрен аңлатып бирегез.
3. Бер мәгънәле сүзләр буламы?
4. Термин нәрсә ул?
5. Сүзнең туры һәм күчерелмә мәгънәләрен ничек аңлыйсыз?
6. Күчерелмә мәгънәләрнең төрләрен әйтегез.
7. Омонимия нәрсә ул? Полисемия белән омонимияне нәрсә аера?
8. Омонимнарның нинди төрләрен беләсез?
9. Омографлар һәм омофоннар ничек аерылалар?
10. Паронимнарны омонимнардан ничек аерырга?

3 Вариант

1. Синонимнарга билгеләмә бирегез.
2. Синонимик рәт төшенчәсен аңлатып бирегез.
3. Синонимик рәттәге беренче сүз ничек атала?
4. Синонимнар бер-береннән ничек аерылалар?
5. Абсолют синонимнар буламы?
6. Синонимнар ничек барлыкка килә?
7. Синонимнарның сөйләмдәге ролен аңлатып бирегез.
8. Антонимнар дип нинди сүзләргә әйтәләр?
9. Контекстуаль антонимнарны ничек аңлыйсыз?
10. Оксюмороннар нәрсәгә нигезләнә?

4 Вариант

1. Актив һәм пассив лексика арасында нинди аерма бар?

2. Сүзлек составының тарихи үзгәрүчәнлеге нәрсә белән аңлатыла?
3. Актив кулланылыштан төшеп калган сүзләрне нинди төркемчәләргә бүләләр?
4. Неологизмнарга билгеләмә бирегез.
5. Алынмалар нәрсә ул? Чит тел сүзләре кабул итүнең сәбәпләре һәм юллары нинди?
6.Татар (төрки) телендә алынмаларның генетик катламнарына характеристика бирегез.
7. Алынмаларның семантик, фонетик, морфологик үзләштерелүен мисаллар өстендә күрсәтегез.
8. Сүзлек составының үзгәрүендә калькаларның роле нәрсәдән гыйбарәт?
9. Калькалар һәм алынмалар арасында нинди аерма бар?
10.Эвфемизмнар нәрсә ул? Алар ничек барлыкка киләләр?

5 Вариант

1. Ирекле (синтаксик) сүзтезмә тотрыклы сүзтезмәдән нәрсә белән аерылып тора?
2. Фразеологик сүзтезмәләр ни өчен сүзләрнең эквивалентлары дип атала?
3. Фразеологик сүзтезмәләрне төркемләү принциплары нинди?
4. В.В.Виноградов классификациясенең принципларын әйтеп бирегез.
5. Идиома нәрсә ул?
6. Фразеологизмнар нинди юллар белән барлыкка килә?
7. Фразеологик сүзтезмәләрне сүзгә-сүз тәрҗемә итеп буламы?
8. Фразеологик кальканы ничек аңлыйсыз?
9. Лексикография нәрсә өйрәнә? Аның максаты нидән гыйбарәт?
10. Сүзлекләрнең нинди төрләре була?

Критерии оценки (в баллах):

- *15 баллов выставляется студенту, если все задания выполнены правильно;*
- *10 баллов выставляется студенту, если допущены 2-3 ошибки;*
- *8 баллов выставляется студенту, если допущены 4-5 ошибок;*
- *4 балла выставляется студенту, если допущены 7 ошибок.*

Задания для письменной контрольной работы № 2

1 Вариант

1. Дөньяда күпме тел бар?
2. Тел, диалект, жаргон арасында нинди аерма һәм уртаклыклар бар?
3. Халыкара телләрне санап чыгыгыз.
4. «Үле» телләр дип нинди телләрне атыйлар? Нинди «үле» телләрне беләсез?
5. Телләрне нинди принциплардан чыгып төркемләргә була?
6. Генеалогик классификациянең төп принципларын әйтегез.
7. Телләрнең кардәшлеге нәрсәгә нигезләнеп билгеләнә?
8. Төрки телләргә нинди телләр керә?

2 Вариант

1. Бер-берсеннән ерак урнашкан кардәш телләр буламы? Моның сәбәпләре нинди?
2. Телләрнең морфологик (типологик) классификациясе нәрсәгә нигезләнә?
3. Морфологик классификациягә нигезләнеп, телләрнең нинди типларын күрсәтә аласыз?
4. Тамыр (аморф) телләргә нинди телләр керә?
5. Агглютинатив телләрнең төп үзенчәлеге нәрсәдән гыйбарәт?
6. Флектив телләр агглютинатив телләрдән нәрсә белән аерыла?
7. Инкорпорацияләнгән телләрнең төп үзенчәлеге нәрсәдә?
8. Лингвистик методларны санап чыгыгыз.

Критерии оценки (в баллах):

- *15 баллов выставляется студенту, если все задания выполнены правильно;*

- *10 баллов выставляется студенту, если допущены 2-3 ошибки;*
- *5 баллов выставляется студенту, если допущены 4-5 ошибок.*

Задания для индивидуального опроса

1. Кешелек тарихында язу кайчан барлыкка килгән?
2. Җәмгыятьнең алга таба үсеше өчен язуның нинди әһәмияте булган?
3. Язуның этапларын санап чыгыгыз.
4. Нәрсә ул пиктография? Хәзер дә пиктография куллану очракларын әйтегез.
5. Идеографик язуны аңлатып бирегез. Хәзер дә идеография кулланыламы? Кайсы телдә бу төп язу буларак яши?
6. Фонографик язу ничек була?
7. Хәреф нәрсә ул? Хәреф белән аваз арасындагы мөнәсәбәтне аңлатып бирегез.

Критерии оценки (в баллах):

- *2 балла выставляется студенту, если все задания выполнены правильно;*
- *1 балл выставляется студенту, если допущены 3-4 ошибки.*

Вопросы для терминологической работы № 1

1. Сүзнең беренче мотивировкасы югалу, кисәкләргә таркала торган сүзнең таркалмый торганга әйләнү нәтиҗәсе
1. Бер үк яки якын мәгънә белдергән сүзләр төркеме
2. Берәр телгә башка телләрдән кергән сүзләр
3. Аерым иҗтимагый төркемнәр тарафыннан, башкалар аңламасын өчен, махсус уйлап чыгарылган сүзләр
4. Берәр авторның әсәрендә генә очрый торган , киң таралмый торган неологизм
5. Тел белеменең сүзлекләр һәм аларны төзү мәсьәләләрен өйрәнә торган тармагы
6. Бер сүзнең берьюлы берничә мәгънә белдерүе
7. Мәгънәләре белән тәңгәл яки якын торган сүзләр
8. Сүздә капма-каршы мәгънәләрнең үсеше
9. Лексик яктан таркалмыйча, мәгънәсе буенча бер читләтелгән төшенчә белдерә торган тотрыклы сүзтезмәләр
10. Капма-каршы мәгънәле сүзләр
11. Әдәби телдә булмаган тупас сүзләр һәм тәгъбирләр
12. Аерым иҗтимагый төркем тарафыннан гына кулланыла торган сүзләр
13. Мәгънәләре бөтенләй тәңгәл килгән синонимнар
14. Актив лексикадан төшеп калган сүзләр
15. Синонимик рәтләрдәге бөтен рәттәге сүзләр өчен уртак төшенчә белдергән беренче сүзләр
16. Гомумхалык теленең аерым бер территориядә яшәүчеләр тарафыннан кулланыла торган төре
17. Тел белеменең ялгызлык исемнәрне өйрәнә торган тармагы
18. Антоним сүзләрнең үзара бәйләнешкә кереп, бер сүзтезмә булып йөрүе
19. Фәндәге, техникадагы, сәнгатьтәге берәр төшенчәнең төгәл атамасы
20. Сүзләрнең килеп чыгышын өйрәнә торган тармак
21. Күчерелмә мәгънәле сүзләрнең бер төре, мәгънә күчеше охшашлыкка нигезләнә
22. Берәр грамматик формада гына омоним булып килә торган сүзләр
23. Кеше исемнәре, фамилияләре, кушаматларын белдерүче сүзләр
24. Фразеологизмның иң тотрыклы төре
25. Географик атамаларның исемнәрен өйрәнүче тармак

26. Берәр предмет яки күренешне йомшаграк, әдәплерәк итеп белдерү, тыелган тупас сүзләрне икенче сүз белән алыштыру
27. Телдә барлыкка килгән яңа сүзләр
28. Күчерелмә мәгънәнең бер төре, бөтеннең исеме белән шул бөтеннең өлешен, өлешнең исеме белән бөтенне атау
29. Сүзнең яңа эчке форма алуы, мотивлашмаган булудан мотивлашканга әйләнүе
30. Хәзерге вакытта кулланылыштан төшеп калган һәм башка сүзләр белән алыштырылган тел элементлары
31. Хайваннарга бирелә торган кушаматлар
32. Чит телдәге сүз яки сүзтезмәне буынлап тәрҗемә итү юлы белән ясалган сүз яки тәгъбир
33. Күчерелмә мәгънәле сүзләрнең бер төре, мәгънә күчеше янәшәдәшлеккә нигезләнә
34. Яңгырашлары яки язылышлары ягыннан туры килеп, мәгънәләре белән аерыла торган сүзләр
35. Бер профессия вәкилләренең сөйләменә генә хас булган лексика
36. Төрле сәбәпләр аркасында әйтүе тыелган яки чикләнгән сүзләр
37. Төрле тамырдан ясалган яңгырашлары белән якын торган сүзләр
38. Язылышлары белән тәңгәл килә, ләкин әйтелешләре белән аерыла торган омонимнар
39. Телнең сүзлек составын өйрәнә торган тармагы
40. Су һәм сулыкларның исемнәре
41. Мәгънә төсмерләре белән аерылып тора торган синонимнар
42. Әйтелешләре белә тәңгәл килә, ләкин язылышлары белән аерыла торган омонимнар
43. Үзләре белдерә торган төшенчәләр белән бергә кулланылыштан төшеп калган сүзләр
44. Телне үзгәртмичә сакларга омтылу, телгә яңа сүзләрнең һәм алынмаларның керүенә каршы көрәш
45. Халыкның мәдәни ихтыяҗларын канәгатьләндерүче, нормалаштырылган тел

Вопросы для терминологической работы № 2

1. Яңа сүзләр ясауның һәм сүзләрне үзгәртүнең тамырга аффикслар ялгау юлы белән башкарылуы
2. Җөмләнең иярчен кисәге, үзе бәйләнгән сүзнең билгесен, сыйфатын ачыклап килә
3. Сөйләмгә ничек, ни өчен килеп керүенә карап, җөмләнең кисәкләргә бүленеше
4. Аергыч тарафыннан ачыкланып килгән сүз
5. Сүз төркеме, мөстәкыйль мәгънәле сүзләрдән аермалы буларак, предметлар, билгеләр һ.б. белдермиләр, ә аларга күрсәтәләр генә
6. Баш җөмләгә үзенең хәбәре составыннан читтә торган чаралар (мөнәсәбәтле сүзләр, теркәгечләр, көттерү паузасы) ярдәмендә ияргән җөмлә
7. Ияртүче кисәктән соң килеп, аңа өстәмә аныклык биреп килә торган кисәк
8. Кайбер телләрдә исем сүз төркемнәре янында килә торганярдәмлек сүз
9. Әйбернең, күренешнең булуын хәбәр итә торган һәм баш кисәге исем белән белдерелгән җөмлә
10. Сүтезмәдә предмет һәм аның билгесен белдерүче сүзләр арасындагы, яки җөмләдә аергыч белән аерылмыш арасынд агы мөнәсәбәтләр
11. Тамырны лексик яки грамматик яктан үзгәртүче, яисә җөмләдә сүзләр арасындагы мөнәсәбәтләрне белдерүче морфемалар
12. Ике составлы җөмләнең нигезен тәшкил итүче, үзара предикатив мөнәсәбәттә торган җөмлә кисәкләре
13. Иярченле кушма җөмләнең бәйсез предикатив өлеше
14. Бер сүзне икенчесенә бәйләү өчен, берәр сүзгә ияреп килә торган ярдәмлек сүзләр
15. Бер генә баш кисәге булган җөмләләр
16. Составындагы сүзләрдән, фигыль формаларыннан үтәүчесе аңлашылган җөмләләр
17. Бер генә хәбәрлеге булган җөмлә

18. Бертөрле грамматик мәгънәләрнең җыелмасы
19. Лексик мәгънәгә өстәлә торган, ләкин аңа караганда гомумиерәк булган, сүзләр арасындагы төрле мөнәсәбәтләрне белдерә торган мәгънә
20. Грамматик мәгънә белдерүче формалар, грамматик мәгънә белән грамматик чараларның бердәмлеге
21. Грамматик мәгънә белдерүче тел чаралары
22. Баш кисәкләре дә, иярчен кисәкләре дә булган җөмлә
23. Сөйләмнең фикерне, кичерешне, ихтыярны хәбәр итә җөмлә һәм сөйләүченең чынбарлыкка мөнәсәбәтен белдерә торган төп берәмлеге
24. Баш кисәкләрдән генә торган җөмлә
25. Эш яки хәлнең сөйләм моментына мөнәсәбәтен белдерүче, фигыльләргә хас грамматик категория
26. Эшнең һәм субъектның сөйләүчегә мөнәсәбәтен белдерүче фигыльләргә хас грамматик категория
27. Составында иясе дә, хәбәре дә булган җөмлә
28. Җөмләдә баш килеш мәгънәсендәге сүз белән бирелеп, башка җөмлә кисәкләренә буйсынмыйча, бары хәбәр белән генә бәйләнеп килгән баш кисәк
29. Баш җөмләгә буйсынып, аны ачыклап килә торган җөмлә
30. Җөмләдәге бер сүзнең икенчесенә ияреп килүе, бәйле булуы
31. Баш кисәкләргә яки үзара бер-берсенә буйсынып, ияреп килгән кисәкләр
32. Башкаручы затны билгеләп булмый торган бер составлы җөмлә
33. Аерым җөмләләре үзара тезү юлы белән дә, ияртү юлы белән дә бәйләнгән җөмлә
34. Берәр предмет, күренеш һ.б.ның башка предмет, күренешләргә мөнәсәбәтен белдерүче исемнәргә хас грамматик категория
35. Контексттан, ситуациядән билгеле булганга күрә, бер яки берничә кисәге төшереп калдырылган җөмлә
36. Аерым сүз яки җөмләгә нинди дә булса мәгънә төсмере өсти торган модаль сүз төркеме
37. Ике яки берничә хәбәрлеге булган җөмлә
38. Күчемсез фигыльгә ияргән сүзләр белән белдерелүче тәмамлыклар
39. Сөйләүченең сөйләмгә мөнәсәбәтен белдерүче сүзләр
40. Сөйләүченең сөйләмгә, чынбарлыкка мөнәсәбәтен белдерүче грамматик-семантик категория
41. Сүзнең башка бүленми торган мәгънәле кисәге
42. Тел белеменең сүз төзелешен, сүз үзгәртү формаларын, грамматик мәгънә белдерүче чараларны һәм сүз төркемнәрен өйрәнүче тармагы
43. Атау функциясен башкаручы, мөстәкыйль лексик мәгънәләре булган, ягъни предмет, процесс, билгеләрне белдерүче һәм җөмлә кисәкләре булып килүче сүзләр
44. Сүзнең лексик мәгънәсе булган һәм төрләндергеч кушымчалардан калган өлеше
45. Сүзтезмәдә ияртүче сүз белән (гадәттә фигыль) иярүче сүз (гадәттә исем) арасында барлыкка килә торган һәм эш-хәрәкәт белән шул эш юнәлгән предмет арасындагы мөнәсәбәтләр

Критерии оценки (в баллах*):*
- *8 баллов выставляется студенту, если все задания выполнены правильно;*
- *6 баллов выставляется студенту, если допущены 10-11 ошибок;*
- *4 балла выставляется студенту, если допущены более 22 ошибки;*
- *2 балла выставляется студенту, если допущены 34 ошибки.*

5. Учебно-методическое и информационное обеспечение дисциплины

5.1. Перечень основной и дополнительной учебной литературы, необходимой для освоения дисциплины

Основная литература:

1. *Сафиуллина Ф.С.* Тел гыйлеменә кереш. Югары уку йортларының филология факультеты өчен дәреслек. (Төзәтелгән, тулыландырылган икенче басма). – Казан: ТаРИХ, 2001. – 384 б.

Дополнительная литература:

1. *Маслов Ю.С.* Введение в языкознание: учебник для студ. филол. и лингв. фак. высш. учеб. заведений / Ю.С. Маслов. – 6-е изд. – СПб.: СпбГУ; М.: Издательский центр «Академия», 2007. – 304 с.
2. Теория языка [Электронный ресурс] : практикум / БашГУ; сост. И. Ф. Зарипова .— Уфа, 2010 .— Электрон. версия печ. публикации .— На тат.яз. — Доступ возможен через Электронную библиотеку БашГУ .— <URL: https://elib.bashedu.ru/dl/corp/ZaripovaTeorYazykaPrakt.pdf>.

5.2. Перечень ресурсов информационно-телекоммуникационной сети «Интернет» и программного обеспечения, необходимых для освоения дисциплины

http://tatar.com.ru
http://kitap.net.ru/
http://www.tatarlar.ru
http://mon.tatar.ru
http://www.philology.ru
http://www.belem.ru
http://www.matbugat.ru
http://www.tatknigafund.ru
http://kitap.net.ru
http://www.suzlek.ru
http://kitaphane.tatar.ru

5. Материально-техническая база, необходимая для осуществления образовательного процесса по дисциплине

Наименование специальных* помещений и помещений для самостоятельной работы	Оснащенность специальных помещений и помещений для самостоятельной работы	Перечень лицензионного программного обеспечения. Реквизиты подтверждающего документа
1. ***учебная аудитория для проведения занятий лекционного типа:*** аудитория № 408 (главный корпус), аудитория № 417 (главный корпус), аудитория № 419 (главный корпус). 2. ***учебная аудитория для проведения занятий семинарского типа:*** аудитория №	**Аудитория № 401** Учебная мебель, доска; шкаф **Аудитория № 408** Учебная мебель, доска **Аудитория № 419** Учебная мебель, доска, шкаф **Аудитория № 417** Учебная мебель, доска; экран настенный Classic Solution (1 шт.) модель W 243x182/3 MW-SO/W;	1. Windows 8 Russian. Windows Professional 8 Russian Upgrade. Договор № 104 от 17.06.2013 г., лицензия - бессрочная 2. Microsoft Office Standard 2013 Russian. Договор № 114 от 12.11.2014 г., лицензия – бессрочная. 3. Система централизованного тестирования БашГУ (Moodle)

401 (главный корпус), аудитория № 419 (главный корпус), аудитория № 417(главный корпус), аудитория № 408 (главный корпус), аудитория № 410 (главный корпус), 3. ***учебная аудитория для проведения групповых и индивидуальных консультаций:*** аудитория № 401 (главный корпус), аудитория № 417(главный корпус), аудитория № 422 (главный корпус), аудитория № 410 (главный корпус). 4. ***учебная аудитория для текущего контроля и промежуточной аттестации:*** аудитория № 419 (главный корпус), аудитория № 410 (главный корпус), аудитория № 422 (главный корпус), аудитория № 312 (главный корпус). **5.** ***помещения для самостоятельной работы:*** Читальный зал № 1 (главный корпус) **6.** ***помещения для хранения и профилактического обслуживания учебного оборудования:*** аудитория № 334 (главный корпус)	проектор мультимедийный EPSON EB-X31 (1 шт.) **Аудитория № 312** Учебная мебель, интерактивная доска SMART с проектором V25 – 1 шт., 12 компьютеров – системный блок USN Quad Core 3,2 GHz Gb / Hdd 500 Gb / H 81 / TX 450 W / мышь USB / LSD монитор 1,5″ / Vin 10 Pro. **Аудитория № 422 Лаборатория информационных технологий** Учебная мебель, 10 компьютеров – системный блок PowerCool 4ядра 3,5 GHz/ DDR4 8 Gb/ HDD 1Tb/ DVD-RW 450W/ клавиатура USB/ мышь USB /LCD монитор 21,5″. **Аудитория № 410 Лаборатория информационных технологий** Учебная мебель, доска, 15 компьютеров – системный блок USN Quad Core 3,2 GHz Gb / Hdd 500 Gb / H 81 / TX 450 W / мышь USB / LSD монитор 1,5″ / Vin 10 Pro. **Читальный зал № 1** Учебная мебель, стенд по пожарной безопасности, моноблоки стационарные – 5 шт, принтер – 1 шт., сканер – 1 шт. **Аудитория № 334** Учебная мебель, доска; шкаф	http://www.gnu.org/licenses/gpl.html http://rusgpl.ru/rusgpl.pdf

Перечень договоров ЭБС (за период, соответствующий сроку получения образования по ООП)		
Учебный год	**Наименование документа с указанием реквизитов**	**Срок действия документа**
	Договор на ЭБС «Университетская библиотека онлайн» между БашГУ и «Нексмедиа» № 847 от 03.09.2018	С 01.10.2018 по 30.09.2019
	Договор на ЭБС между БашГУ и издательством «Лань» № 848 от 03.09.2018	С 01.10.2018 по 30.09.2019
	Соглашение на бесплатные коллекции в ЭБС между БашГУ и издательством «Лань» № 961 от 01.10.2018	С 01.10.2018 по 30.09.2019
	Договор на доступ к электронным научным периодическим изданиям между БашГУ и РУНЭБ № 1262 от 11.12.2018	С 11.12.2018 по 31.12.2019
	Договор на БД диссертаций между БашГУ и РГБ № 095040040 от 27.02.2019	С 27.02.2019 по 26.02.2020

Наименование документа	**Наименование документа (№ документа, дата подписания, организация, выдавшая документ, дата выдачи, срок действия)**
Заключения, выданные в установленном порядке органами, осуществляющими государственный пожарный надзор, о соответствии зданий, строений, сооружений и помещений, используемых для ведения образовательной деятельности, установленным законодательством РФ требованиям	1. Заключение № 13/02 о соответствии (несоответствии) объекта защиты обязательным требованиям пожарной безопасности от 29.01.2016 г. выдан Главным управлением МЧС России по Республике Башкортостан Управлением надзорной деятельности и профилактической работы. 2. Заключение № 16/02 о соответствии (несоответствии) объекта защиты обязательным требованиям пожарной безопасности от 29.01.2016 г., выдан Главным управлением МЧС России по Республике Башкортостан Управлением надзорной деятельности и профилактической работы. 3. Заключение № 17/02 о соответствии (несоответствии) объекта защиты обязательным требованиям пожарной безопасности от 29.01.2016 г., выдан Главным управлением МЧС России по Республике Башкортостан Управлением надзорной деятельности и профилактической работы. 4. Заключение № 18/02 о соответствии (несоответствии) объекта защиты обязательным требованиям пожарной безопасности от 29.01.2016 г., выдан Главным управлением МЧС России по Республике Башкортостан Управлением надзорной деятельности и профилактической работы.
Документы, подтверждающие соответствие мест и помещений действующим санитарно-эпидемиологическим правилам и нормам	Санитарно-эпидемиологическое заключение № 02.БЦ.01.000.М.001102.11.17 от 22.11.2017 г. выдан Федеральной службой по надзору в сфере защиты прав потребителей и благополучия человека Управлением Роспотребнадзора по Республике Башкортостан.

Приложение № 1

ФГБОУ ВО «БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ»
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

СОДЕРЖАНИЕ РАБОЧЕЙ ПРОГРАММЫ

дисциплины _Введение в языкознание на 1 семестр
(наименование дисциплины)
____очная_____
форма обучения

Вид работы	**Объем дисциплины**
Общая трудоемкость дисциплины (ЗЕТ / часов)	3
Учебных часов на контактную работу с преподавателем:	37,2
Лекций	18
практических/ семинарских	18
Лабораторных	0
других (групповая, индивидуальная консультация и иные виды учебной деятельности, предусматривающие работу обучающихся с преподавателем)	1,2
Учебных часов на самостоятельную работу обучающихся (СР)	36
Учебных часов на подготовку к экзамену/зачету/дифференцированному зачету (Контроль)	34,8

Форма (ы) контроля:
экзамен___1________ семестр

№ п/п	Тема и содержание	Форма изучения материалов: лекции, практические занятия, семинарские занятия, лабораторные работы, самостоятельная работа и трудоемкость (в часах)				Задания по самостоятельной работе студентов	Форма текущего контроля успеваемости (коллоквиумы, контрольные работы, компьютерные тесты и т.п.)
		ЛК	ПР/СЕМ	ЛР	СР		
1	2	3	4	5	6	8	9
1.	Введение. Языкознание как наука о языке и его связь с другими науками Природа, сущность, структура и функции языка. Язык как общественное явление. Язык и речь. Язык и мышление. Происхождение языка	2	2		6	Чтение и конспектирование обязательной и дополнительной литературы. Знакомство с Интернет-источниками. Изучить вопросы по разделу “Иҗтимагый күренеш буларак тел” [Д1:49].	Письменные ответы на вопросы
2.	Фонетика. Акустический, артикуляционный и функциональный аспекты звуков речи. Звук и фонема. Фонетические классификации. Фонетическое членение речевого потока. Ударение и интонация. Взаимодействие звуков в речевом потоке.	4	4		6	Чтение и конспектирование обязательной и дополнительной литературы Изучить вопросы по разделу “Фонетика” [Д1:49-51].	Тестовый контроль № 1
3.	Лексикология и семасиология. Слово как центральная единица языка. Лексическое значение и его типы. Лексико-семантические группировки слов. Хронологическое, стилистическое	4	4		6	Чтение и конспектирование обязательной и дополнительной литературы Подготовить ответы	Терминологическая работа № 1, письменная контрольная работа № 1

	расслоение словарного состава языка. Ономастика. Этимология. Основные типы лингвистических словарей.					вопросы по разделу “Лексикология” [Д1:51-53]	
4.	Морфемика как единица языка. Классификация морфем. Словообразование и его основные Грамматика и ее предмет. Грамматическая категория, грамматическое значение и грамматическая форма. Основные способы выражения грамматических значений. Части речи. Словосочетание и предложение	4	4		6	Чтение и конспектирование обязательной и дополнительной литературы Ответить на вопросы раздела “Морфология”и “Синтаксис” [Д1:53-55]	Терминологическая работа № 2 Тестовый контроль № 2
5.	Основные этапы развития письма. Алфавиты, графика и орфография	2	2		6	Чтение и конспектирование обязательной и дополнительной литературы	Индивидуальный опрос
6.	Классификация языков. Генеалогическая и типологическая классификации языков. Методы изучения языка (методы языкознания)	2	2		6	Чтение и конспектирование обязательной и дополнительной литературы Изучить вопросы раздела “Дөньядагы телләр” [Д1:55] Подготовить реферат	Реферат, письменная контрольная работа № 2
	Всего часов:	18	18		36		